

TRANSILVANIA

FÓIA ASOCIAȚIUNEI TRANSILVANE PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI
CULTURA POPORULUI ROMÂNŪ.

Nrulŭ 3.

SIBIIŪ, 15 MARTIŪ 1895.

Anulŭ XXVI.

FONDAȚIUNEA GEORGIŪ FILIPŪ.

Tóte foile nóstre aŭ adusŭ în ũilele acestea scirea, că
reșosatulŭ advocatŭ din Tășnadŭ Georgiŭ *Filipŭ* a lăsatŭ prin
testamentŭ AsociaȚiunei transilvane pentru literatura ro-
mână și cultura poporului românŭ o fundaȚiune pe numele
seŭ spre scopuri culturale și filantropice în sumă de 20,000 fl.;
și testamentulŭ constată pe deplinŭ acestŭ faptŭ.

Privită chiarŭ și numai din punctŭ de vedere *materialŭ*,
acéstă jertfă din partea unui fiŭ alŭ naȚiunei nóstre este
fórté considerabilă, și nu va lipsi a produce bucuriă în ini-
mile tuturorŭ, cari conlucră la progresarea și înflorirea po-
porului nostru.

Dar nobila fundaȚiune cresce și mai multŭ în ochii no-
stri, decă apreȚiamŭ valórea ei *morală*. Unŭ bunŭ fiŭ alŭ
poporului seŭ, așezatŭ de sórte la una din marginile extreme
ale teritoriului locuitŭ de românii, precum în vieȚa sa a fostŭ
unŭ căldurosŭ apărătóriu alŭ intereselorŭ poporului seŭ, și
se simȚia la bine și la rău una cu dănsulŭ, așa și la eșirea
sa din vieȚă voiesce a perena iubirea sa pentru dănsulŭ
pe terenulŭ celŭ largŭ alŭ sciinȚei și culturei, pe care cu
toȚii, fără deosebire de confesiune, de partidŭ politicŭ și alte
împregiurări, cari adese-orii ne separéză în vieȚă, ne întălnimŭ
cu frăȚescă armonie și iubire.

Căci orii-cari ar fi vederile nóstre pe alte terene ale vie-
Ței practice, aici pe terenulŭ culturei, ca într'o împărăȚiă

mesiană, convenimă cu toții, ne comunicăm părerile și convingerile noastre și căutăm mijlocele cele mai bune, a promova *cultura* poporului nostru; întru acesta una suntem și una trebuie să fim cu toții, a conlucra din toate puterile noastre, ca se facem poporului nostru accesibilă calea progresului său, se adunăm oșele cele risipite și se le facem un corp plin de viață, de vigoare și vii speranțe în venitoriū.

Nu privim încă în totă estensiunea testamentul bimeritatului donator, nici nu putem prognostica atitudinea, ce va lua Comitetul Asociației față cu însemnatul dar, ce se face acesteia; dar nici împregiurarea, că testatorul ar avea în vedere un venitoriū îndepărtat de 100 ani s'eu d'ora și mai mulți, pentru punerea în lucrare a fundației sale, nu slăbesce convingerea noastră despre călduroasa lui bunăvoință și nobila intențiune, ce a avut la oferirea acestui dar. Ba precum în trecut în testamentul Ioan Oltean și altele de acest fel, așa și în spiritul acestui testament vedem un moment de îmbărbătare și încurajare spre nobilele ținte ale Asociației.

Considerând toate acestea, salutăm cu bucurie fundațiunea Georgie Filip, însoțind cu pietate memoria bravului bărbat, și privim cu vesele speranțe în venitoriul Asociației transilvane, carea mult bine a revărsat asupra poporului nostru și mult are se reverse încă în venitoriū, decât puterile ei se voru întări prin asemenea nobile succurse din partea membrilor săi. Da, cu bucurie dăm expresie și cu această ocaziune convingerei noastre, că Asociațiunea transilvană pe lângă astfel de calzi partinitori și sprijinitori este chemată a realiza înaltele ideale, ce au condus pre fundatorii ei, și tot mai mult se apropie timpul, ca ea se potă areta lumii fructele binecuvântate ale activității sale.

Ear nobilului fundator *Georgiu Filip* fiă-i țărâna ușoră și memoria binecuvântată!

ADUNAREA GENERALĂ A SOCIETĂȚII PENTRU LITERATURA ȘI CULTURA ROMÂNĂ ÎN BUCOVINA.

Acastă societate culturală, soră cu Asociațiunea transilvană, a ținut adunarea s'a generală la 10 Februarie n. a. c. Din raportul general al comitetului către adunarea generală comunicăm, după „Gazeta Bucovinei“, următoarele:

Comitetul ei constă de prezent din următorii dd.:

Br. Eudocsiu *Hurmuzachi*, președinte; archimandritul V. V. de *Repta*, vice-președinte; Dr. Stefanu *Saghin*, secretariu; Dr. Emilianu *Voiuțchi*, cassar; Dionisiu *Simionovici*, bibliotecariu; Ilie *Luța*, administrator; Nicolau *Irimievici*, econom și Calistratu *Coca*, controlor; apoi Vasilie *Calancea*, Grigoriu *Halipu*, Dimitrie *Isopescu*, Constantin *Morariu*, Dr. Demetriu *Onciu*, Atanasiu *Pridie*, Constantin *Popovici* și Constantin *Stefanovici*.

Dintre membrii săi a perdut Societatea în decursul anului pe d. d. Constantin cav. de *Mârza*, protopresbiteru Demetriu *Seleschi*, Dr. Ioan I. *Diaconovici* și Emilianu *Cozubu*, cărora societatea le arată ultima onoare.

Numărul membrilor ordinari a sporit foarte puțin și este la finea anului 1894. de 4 membri onorari, 21 fundatori, 87 ordinari și 4 activi. D. G. cav. de *Popovici*, mare proprietariu în Stroesci, în considerarea distinselor sale merite pentru cultură poporului român din Bucovina, a fost ales membru onorariu al Societății. Acela a făcut o fundațiune de 10,000 fl., din care se deede anual câte 10 stipendii à 50 fl. la elevi și eleve dela diferite școle din țară. Dar în urma evenimentelor intermediare, cu deosebire în urma memorabilei fundațiuni a fericitului protopresbiteru Vasilie *Cocârlă*, cu învoirea ultimei adunări generale, a transpus această fundațiune, pe lângă toate formele legale, în administrarea societății „*Domnelor române din Bucovina*“, și așa această societate cu începutul anului școlar curent a și deschis în Cernăuți multă doritulă internată pentru fetițe.

Mențiune onorifică se face în acestu raportu și repositului consiliaru de tribunalu din Suceava Emilianu *Cozuba*, care intrăgă averea sa o lăsă Societății de cultură pentru înființarea și susținerea unei *scôle de musică românească*.

Din incidentul iubileului de 50 ai preoției sale a Arhiepiscopului și Metropolitului *Silvestru Morariu-Andrievici*, credincioșii săi făcuseră o colectă de 1477 fl. 69 cr., și cu învoirea veneratului iubilariu aceea a fostu destinată pentru stipendii pe sēma copileloru sērmame de religiunea gr. or., cari studiēză cu succesu bunu și se cualifică pentru statulū învățătorescū.

De asemenea s'a creatu din incidentul iubileului de 40 ani alu domnirei Maiestății Sale Francisc Iosif I. o fundațiune de stipendii; în fine aū mai intratū la cassa Societății 200 fl. din vistieria țerei, colecte și felurite daruri.

În cele 19 ședințe de preste anū ale comitetului s'aū distribuitū stipendii din fundațiunile: D. *Sereteanu*, *Pumnulū*, Contele Emanuilū *Logotheti*, Alecsandru de *Popovici*, Elena de *Popovici*, precum și unū stipendiū de 60 fl. unū învățacelū de lăcătăriă.

Biblioteca Societății a sporitū în anulū acesta prin diferite donațiuni, și cu încheerea anulū 1894. numără 2462 opuri în 3633 volume și 34 broșuri.

Averea Societății a fostu la finea anulū de 9030 fl. 32 cr. și 1000 galbinī; ear deosebitū se află sub administrarea Societății de cultură:

Fundațiunea	<i>Pumnuleană</i>	13,583 fl. 56 cr.
"	<i>Agnes de Popovici</i> ,	2556 fl. 58 cr.
"	contelui <i>Emanuilū Logotheti</i>	2513 fl. 36 cr.
"	<i>Alesandru de Popovici</i>	1281 fl. 79 cr.
"	<i>Dimitrie Sereteanu</i>	2856 fl. 59 cr.
"	<i>Elena Sereteanu</i>	1396 fl. 47 cr.
"	<i>Francisc Iosif</i>	258 fl. 64 cr.
"	Metropolitului <i>Silvestru</i>	1533 fl. 25 cr.

Fundațiunea *Elena de Popovici* 100 fl.

„ *Dimitrie Seleschi* 1100 fl. 37 cr.

Preliminariul Societății pentru anul 1895 are la venite și la spese suma de 1600 fl. B.

DESPRE ÎMBRĂȚIȘAREA MESERIILOR ȘI A COMERCIULUI.

La adunarea generală a despărțământului Orăștiei, ținută în Vinerea, s'a cetit un discurs cătră popor „Despre însemnătatea meseriilor și neguțătorilor“ de dl *Ioan Moța*. Adunarea generală, împreună cu celelalte acte aparținătoare, a înaintat la comitetul central și discursul acesta, care ca o bună învățătură pentru poporul nostru cu plăcere îl publicăm aici, cu atât mai vârtos, căci prin înmulțirea agenturilor comunale sperăm că și organul Asociațiunii în viitoriu va fla intrare și la poporul sătean; și organul acesta, precum în trecut, așa și mai mult încă în viitoriu, se va silii a ține cont de cultură pe toate terenele vieții noastre publice. —

Discursul în cestiune este cel următoriu:

„*Onorată adunare generală!*”

Este o datorință a noastră a tuturor, a ține sémă de aceea ce lumea în zilele noastre face. Ear ținându sémă de acésta, va trebui negreșit să vedem, că lumea în zilele noastre cu pași nespūs de repeți înaintéază cătră scopul cel mai înalt al vieții omenesci: cătră *desevirșire!*

Noi se nu ne lăsăm mai pe jos. Se facem și noi ce face lumea. Să ne silim și noi a ține pas cu ea, ear întru cât vom fi rămas înapoi, îndoită străduință se ne dăm ca să o ajungem.

Dar „*lumea*“ ca atare cu sporul ei nu avem unde o vedé. Pentru a puté vedé înaintarea „*lumei*“, trebuie să ne aruncăm privirile asupra vieții și lucrării deosebitelor popóre, ce o alcătuesc. Ear de vom face acésta, multe și felurite icóne ni se vor înfățișa vederei: înălțătoare de sufletu unele, întristătoare altele, după cum va fi poporul, asupra

căruia ne vom opri privirea, și după cum e punctul de vedere, din care îl vom privi.

Va fi *înălțător* pentru mine, când voi privi la un popor mare ca de exemplu cel francez, englez ori german, și voi vedea cât de sus și-a ridicat el, cultivându-le, toate ramurile de lucrare ale vieții, cât de aproape de deservire și înlesnite sunt la el toate: lucrarea pământului, meseriile, negoțul, apoi artele și științele, — scurt: cât s'a urcat el pe scara culturii și a bunăstării, și ca atare cât de mult a lucrat el și la înălțarea nemului omenesc preste tot.

Va fi însă *întristător*, când în asemănare cu unul din acestea voi privi pre un popor mic, rămas cu sute ori cu mii de ani în urmă aceluia în toate privințele: fără pricepere la neguțatorie, la meserii, la înșasi lucrarea pământului; înăpoeiat și ca cultură și ca bunăstare.

Întrebarea, care la acest loc ni se naște de sine, și care ne privește pe noi mai de aproape, este: că ore poporul nostru *românesc* în care din aceste două părți ar cădea când ar fi să-l așezim, între cele cu cultură înaltă și înaltă bunăstare, se află între cele rămase mai mult ori mai puțin înăpoei?

Dacă *reul* i-am voi, i-am spune acestui popor, că între cele dintâi se numără el, că n'are să se mai îngrijescă de nimic, căci mai pe sus ca el altul nu este: — dar fiindcă adevăratul bine i-l dorim, pe lângă toate că ne sfășiază inima acest adevăr, trebuie să-i dăm răspunsul cel drept și neîncungiurat, că adevărat este dintre cele cât de bine rămase înăpoei, și ca cultură și ca bunăstare!...

În fața acestui trist adevăr, cel dintâi și cel mai mare gând al nostru e și trebuie să fie, a-i spune toate mijloacele, a-i descoperi toate căile, pe cari umblându și cu cari ajutându-se, se pot și el înălța cu vremea acolo, unde altele s'a înălțat.

Ear la acestu punctu alu deslegării întrebărei, socotința cea dréptă ne spune, că :

Ori-ce poporù, care doresce a se avénta la unù gradù mai înaltù de cultură, înainte de tôte trebue să îngrijescă ca să ajungă la bunăstare. Bunăstarea este întărirea puterilorù lui. Și ajunsù la bunăstare, ușorù îi va fi să urce apoi repede și pe scara culturèi în susù. „Prin bunăstare la cultură!“ Noi însă suntem încă departe și de una și de alta.

„Asociațiunea transilvană“, ca una ce la întemeierea sa și-a pusù de scopù alu ființei și lucrărei sale „cultura“ poporului românù, datorința mare are, și cu sîrguința și lucréză într'acolo, ca se ducă cât se pôte mai repede pe acestù iubitù poporù spre nobilulù scopù, — dar în lucrarea sa de multe ori a trebuitù să se isbéscă durerosù de adevèrulù, că fără a înainta mai întâi *bunăstarea* poporului, numai prea de totù cu greù merge lucrarea răspândirei de „cultură“.

De aceea și scopulù acesteï cetiri este, a scóte după putința la ivélă și a-lù pune în adevèrata lui lumină pe unulù dintre mijlócele, de care întrebuițare mai bună făcèndù, am lua unù puternicù avèntù în mersulù spre întâia stație mare a drumului de care vorbimù, că ar avé sè-lù facă încă iubitulù nostru neamù, — spre *bunăstarea* lui!

Sunt mai multe căile, ce duc la bunăstare.

Cele mai însemnate sunt: *cultivarea pământului*, decă ea se face cu destulă pricepere, de bună-sémă cu mai multă de cum noi o facem; *economia cu vite*, iarăși decă mai înțeleptesce se face, — apoi *meseriile și negoțulù!*

Cu cultivarea pământului și cu economia de vite se cuprinde și poporulù nostru, așa cum se pricepe, — dar cu *meseriile* ori cu *negoțulù*, deși sunt unele din cele mai rêsplătitoare isvóre de câștigù, — *elù nu se cuprinde aprópe de locù!*

Meseriile și negoțul au fost și sunt din partea noastră, a românilor ardeleni și ungurenii, foarte ne-prețuite, foarte ne-băgate în seamă. Și când te poți să socoți *de ce* ore? mai că nu poți să-ți dai de răspuns! Ne-am deprins par-că a crede, că noi nu suntem chiamați la viață pentru altceva, decât pentru a câștiga la bani grei, spre a-ți trece mereu în mâna meseriașilor și neguțătorilor străini, dela cari ne cumpărăm toate de câte avem lipsă: vestimente și încălțăminte pentru noi, fiil și servitorii nostri, plug, grapă, roțe, căruțe, mobile de casă, totu, totu! Ca și cum noi nu am fi având nici priceperea, nici destoinicia de a lucra deosebitele meserii și de a purta deosebitele feluri de negoț, prin ce am face să trecă banul din mâinile noastre în ale fraților nostri, și nu totu în ale străinului.

Privitu mai de aproape acestu lucru, elu este unu slabu și rușinosu atestat, ce ni-lu dăm noi însine noue, în fața lumii, privitoru la destoinicia și dibăcia noastră!

Noi cu multă sfielă, cu ore-care evlavă, privim la străinulu cu cea grasă și fața rumenă, în bolta ori șatră căruia întrăm, cum stă după țarabă și adună bănuții, și îi pismuim viața lui cinstită și mai tignită ca a noastră cea plugărescă; dar nici mie, nici d-tale, plugaru român, și nici celui de alu treilea, nu ne trece prin minte, că decă eu nu m'am străduit ori nu am pututu să ajungu să am și eu o viață ca acela: să cercu să pregătescu pe fiulu meu pentru dânsa, ca se me potu bucura vedendu-lu măcar pe elu acolo, unde mie nu mi-a fostu datu să ajungu: la câștigare și mai spornică și mai ușoră de avere, apoi la cinste și la tignă mai mare în viață!

Cine nu vede că este foarte greșită această ținută a noastră în acestu punctu, și spre cea mai mare *pagubă* a noastră și a nămului nostru întregu?

Noi nu prețuim meseriile întru nimic. Măcaru vedem cu toții, că meseriașilor harnici cât de bine le merge și în-

ce cinste sunt ținuți, și măcar că vedem, că fără meseriași și fără neguțători, nici noi nu am pute fi!

Noi ne mulțumim, seú mai bine ținut ne mărginim numai la lucrarea pământului, și de aci încolo mai departe nu ne mai întindem.

Hotărîtă că este frumoasă și vrednică de totă cinstea și viața unui econom harnic și priceput, — dar în asemănare cu lucrarea pământului, însemnătatea meseriilor este și ea mare.

Eată de ce :

Viața meseriașului este, în asemănare,

și mai ușoră,

și mai ferită de atâtea mari griji,

și mai încununată cu cinste, cu prețuire din partea lumii,

și mai curând răsplătitore a muncii;

în totă privința mai ticnită și lesnicioasă!

Se o dovedim această.

Ea este mai ușoră, — pentru-că nu totdeauna cere o atât de crâncenă și istovitoare încordare a puterilor trupesci, a brațelor, ca și lucrarea pământului. Neguțătorul (de ori-ce fel), pantofarul, croitorul, cojocarul, pălărierul, tipograful, bărbierul, rotarul și pelarul chiar, nici unul nu-și muncesce așa de greu, și prin urmare nu-și slăbesce atât de mult trupul seú, ca și economul ținându de córnel plugului, săpându, cosind, încârcându carul, clădind clăile etc. Dar e viața meseriașului și neguțătorului mai ușoră și pentru altceva: Meseriașul își poate începe meseria lui cu un capital mult mai mic decât își poate începe un econom. Un tinere pregătit pentru o măiestrie, poate începe să lucreze pe séma sa chiar cu un capital de 100—200 fl. și se o ducă înainte și poate se ajungă cu vremea la frumoasă bunăstare. Neguțătorul de asemenea, pentru-că se află acum firme (tovărășii) mari neguțătoresci, care își umplu prăvălia

(bolta) cu marfă, și ai numai să manipulezi cinstiți și să le răsplătești pe rând, și poți da înainte, cu spriginul lor, începând aproape din nimica. Dar poți cu aceeași sumă face ceva unu economu? Nu! Nici pentru a-și cumpăra pământu nu-î va fi de ajuns, nici pentru vite, nici pentru celalalte multe, de care are lipsă la economia sa de sine stătătoare. Unu tinereu seracu dar, mai ușoru îi este a se face măestru și chiaru neguțatoru, decât economu. Și e mai ușora vieța unu măestru ori neguțatoru și pentru aceea, că poate lucra ori când mereu sub coperișul casei sale: nici vara în căldură prea mare, arsă de ferbințela sórelui, nici iarna în geru, zgriburindu și primejduindu-și adesea sănătatea.

Este mai curendă răsplătitoare a muncii, atât meseria cât și neguțatoria, intru cât meseriașul, fiă elu ori-care, și neguțatorulu își poate desface marfa sa ori când spre vânzare, fără să fiă silitu a aștepta tot anumite părți ale anulu. Bietulu țeranu muncesce trei părți din anu, și abia în una, numai toamna, se poate și elu bucura de róda muncii sale. Ear ce e mai tristu e, că în cele trei părți ale anulu, e silitu a face mereu la datorii pentru deplinirea muncii, ear când toamna „harnică și darnică“ îi dá și lui róda: vinu creditorii și esecutorii, și până e încă caldă i-o ia și i-o cară totă, și-lu lasă iar cu casa și cu masa golă!... Meseriașulu bunu și harnicu nu i se întemplă acesta. Elu lucrăză ađi, și ađi își ia de locu și plata. „Bate una cu ciocanulu, și-î și cade 'n mână banulu“... Ear acesta e o mare norocire pentru muncitoru.

Este mai ferită de atâtea mari griji, — pentru-că nici meseriașulu nici neguțatorulu nu are să se uite mereu după sóre și după vreme, că ore poate-se apuca ađi de cósă ori de plugu ori de secere? Elu în totă bunăvremea, fiă plóia, fiă sóre, fiă zăpadă, lucrăză ne'ncetatú, și nu-lu împedecă nimic în câștigare, cum împedecă pe economu timpulú ne-primiciosu septemăni întregi, silindu-lu a ședé numai și a

mânca, — nici bună-ora, grija cea mare, care o are economul în fiă-care primăveră, că în urma ploilor voru eși apele și-î voru mătura sēmănăturile, grijă care mai totdeauna în rēu se isbāndesce, și frică de care mai nici când nu scapă, pe meseriașu și neguțătoru nu-lu turbură și nu-lu pōte turbura, — dar nici primejdia de mai târziu, că grindina verei va sdrobī holdele în flōre, și-lu va lăsa pe bietulū țeranū sēracă, — pe meseriașu și neguțătoru nu-lu amenință; elū pōte lucra și vinde înainte și bine.

Este în mai mare cinste ținutū de lume meseriașulū și neguțătorulū decât economulū, pentru-că deși cinstitū și vrednicū de multă cinste e și țeranulū, dar totuși pe meseriașulū și neguțătorulū din orașū ilū respectēzā și unii și alții mai multū. De ce? Pentru că la orașū fiind și mai printre omenī învêrtindu-se, elū e, cum se ȃice, mai umblatū în lume, mai poleitū, mai pricepētorū la totū felulū, decât țeranulū economū, care n'are privilegiū a vedē și a învêta atâtea ca meseriașulū ori neguțătorulū dela orașū!

Maī e și maī ticită și maī lesnicidă viēta meseriașulū și a neguțătorulū decâtū a economulū, pentru-că aceștia sciū și învață, și potū la orașū sē se chrănēscā maī bine decum scie și pōte unū țeranū la satū. Și asta încă e multū, dela chrană atērnānd desvoltarea trupulū și sânăitatea lui. Și e maī ușorā și pentru că pe copiii și-î pōte ține maī lesne la învêțaturā, de vreme-ce în orașe sunt scōlele cele maī bine întocmite și scōlele cele mari, și așa își pōte cresce din copii ce vrea, fără sē-lū coste atâtea cât pe bietulū țeranū, care duce cu spatele māncare dela satū la orașū pentru fiu-seū, și pe urmă când ar fi maī de lipsă, nu maī birue sē-lū ținā. Meseriașulū și neguțătorulū din orașū e feritū de aceste neplăceri și greutăți. Lui îi e fōrte ușorū a-și cresce fiil de așa, ca sē-î slujēscā și lui spre falā și nēmulū seū! În ce se ține de neatîrnāre, aū aceeași deplinā neatîrnare, pe care o are și unū economū. Nu atārnā meseriașulū ori

neguțatorul nici dela preot, nici dela notar, nici dela vladică, nici dela ministru! Se slujesce numai de ei în lipsele sale, își face puținele datorințe ce le are față de dênșii, încolo ei nu-lă potă împedeca în trebile sale, și nu se potă amesteca în acelea. Nu lă pôte țipa nime din slujba sa. Neatârnare, pe care nu o are nici învățatorul, nici preotul, nici slujbașul civil, nici nimeni din cei ce sta în slujbe de ale țerei, fiă ele bisericesci, fiă de stat.

Și încă multe, multe altele sunt socotințele, care tôte ne îndemnă a atrage luarea aminte a poporului nostru asupra meseriilor și a neguțătoriei.

Tôte acestea iusă privescū numai ticna și ușurătatea persônei meseriașului, ca atare.

Dar noi în tôte ale noastre lucrări, ca români, trebuie să ținem seamă și de o socotință mai înaltă, pe care să nu o perdem nică când din vedere și pentru care ară trebuit să ne dăm mai cu sirguintă fiit la meserit și la neguțătorit. Este iubirea, ce trebuie să viețuiescă în inima fiă-căruia dintre noi pentru mărirea și înălțarea nemului nostru românesc, prin înălțarea singuraticilor fi ai lui!

La tôte popórele mai norocite și mai înaintate vedem, că edificiul lor național stă mai ales din trei trepte mari: *trepta dintâi* o formeză massa cea mare a poporului de rând; *a doua*: meseriașii și neguțătorii; *a treia*: învățații de tot felul.

Noi românii din Ardeal și Țera-Ungurască suntem și noi un popor destul de numeros, edificiul nostru național este însă știrbit: noi avem *trepta întâia*, a poporului de rând, și și *trepta a treia*, a învățaților, dar ca să fim și noi deplin, asemenea altor nemuri mai înaintate, ne lipsește *trepta de mijloc*, a meseriașilor și neguțătorilor, ear această *treptă* este de mare însemnătate pentru edificiul național al unui nem!

Însemnătatea cea mare a meseriilor și a negoțului pentru țeri și popóre o putem înțelege și privind la alte popóre din țeri mai mari și mai înaintate. În Țera-Nemțescă spre pildă, meseriașii și neguțătorii sunt atât de mulți la număr, și s'au ridicat la o valóre așa de mare, că acum putem dice despre ei, că trépta lorú este stăpână și preste celelalte trepte, *că ei sunt conducătorii țerei!* Vorbă mare acésta, dar în urma urmelorú adevérată. Eată cum. De meseriași și neguțătorii sunt acolo pline cetățile și satele. Ei stau între sine în o strinsă legătură și înțelegere. În fiă-care orășelú, în sate chiar, ei sunt întocmiți în reuniuni (tovărășii) de meseriași și neguțătorii, tovarășii bine închegate și care și-au sciutú câștiga mare trecere înaintea poporului, — și când e vorba de vr'o mișcare în țéră, ca de pildă, chiar de alegerile de deputați pentru dieta țerei, celú ce are aceste reuniuni de meseriași și neguțătorii pe partea s'a, are isbânda, căci ele sunt puternice, membri lorú sunt mulți și poporul e cu ei!

La o atâtú de naltă valóre (prețú) s'a sciutú ridica brésla acésta în țeri mari ca Germania!

De ce nu s'ar poté acésta și aiurea, și și la noi?

Dar cum se se pótă, decă noi nu ne crescem fiii pentru meserii și negoțú, ci-i nenorocim în felú și chipurii, în locú se-i norocimú și pe ei, se facem bine și némului nostru crescând dintr'ênșii meseriași orii neguțătorii. Noi ne retragem cu toții și ne chinuimú viéta ca economii, învățatorii, preoții și bieții sciitorași pe la sate, în locú se ne străduimú s'ajungemú și noi la orașú și se ducem aici o viéta mai de daí - Dómne.

Ear fiind-că am atinsú vorba de orașe, se scótemú ceva la ivélă.

Orașele, o dic acésta toți ómenii luminați, sunt focare ce împraștie în jurulú lorú căldură și lumină, și anume căldură și lumină de felulú, de care într'ênsele se află.

Orașele înriuescū asupra împregiurimei în chipū fôrte simțitū, și înriuescū anume prin tôte clasele, prin tôte breslele de ômenî, ce le locuescū.

Și aci e loculū, sē ne punem câteva întrebări :

De cine sunt locuite orașele mai alesū ? De învêțați ? de slujbași ? de economi ?

Nu ! Ci tôte orașele sunt în partea lorū cea mai mare locuite de *meserieși și neguțători*.

Uliți întregi sunt ușă de ușă numai bolte, în cari se vënd deosebite mărfuri și produse ale mânilorū meseriașilorū, și mai la fiă-care casă este atârnatū afară unū semnū ôre-care, o vécă de sită, unū frêū, o códă de vulpe, o potcívă ș. a., cari tôte ne spunū, ce felū de meseriașū locuesce în casă ?

Ce felū sunt ei, acelū felū este și duchulū ce domnesce în orașū, ear asupra împregiurimei orașele duch din duchulū lorū împrăștiă.

Și sē ne întrebămū mai departe, cine susține pe meseriași și neguțătorii orașelorū și-i îmbogătesce ?

Hotăritū, că poporațiunea din giurulū lorū.

Firescū lucru ar fi acum, ca poporațiunea din giurulū orașelorū, se susțină în orașe numai meseriași și neguțătorii trupū din trupulū ei și sânge din sângele ei.

Dar cum stăm noi românii aici în Ardealū în privința acēsta ?

Durere ! Fôrte răū !

Avem o mulțime de orașe, tôte locuite de străini, dar cari aprôpe tôte sunt jurū de jurū încungiurate de poporațiune română, încât ele staū străine în mijloculū poporațiunei din jurū, ca ostroavele, insulele, în mijloculū apelorū.

Cine susține dar meseriași și neguțătorii *străini* din orașele nôstre ?

Poporațiunea română din jurulū lorū.

Și e bine acésta? Hotărită că nu!

Ce ar fi de făcută, ca bine să fiă?

Nimic alta decât ca să îmbrățișămă noi cât numai se pôte de mulți meseriile și neguțătoria și să ne așezămă apoi și noi prin orașe!

Având odată măiestri și neguțători români în orașe, noi îi vom sprigină și vom lucra cu toții într'acolo, în scrisă, cu vorba și cu fapta, ca ei sprigină se fiă și de tótă poporațiunea de pe delaturi și de ună némă cu ei, — ear întemplându-se acésta, măiestrii și neguțătorii străini încetulă cu încetulă, ađi ună pic, mâne mai multă, se vor simți părăsiți, neajutorăți, strimtorăți, și vor vedé să-și afle sieși alte piețe, unde să fiă și ei sprigină de ai loră, voră părăsi pe încetulă orașele năstre, făcându astfelă locă la ai nostri.

De acésta strecurare, de acésta limpedire, noi avem mare lipsă, pentru binele nostru personală și mărirea nemulă și pentru ridicarea năstră la o mai bună stare și prin ea la o mai înaltă tréptă de cultură.

În felulă acesta am ajunge cu vremea — cu vremea, să avem și noi orașe cu poporațiune mai însemnată română, mai târđiă să avem și noi orașele năstre românesci, care duch din duchulă loră și ală nostru se împrăscie în jurulă loră, lucru ce atâtă de mare cinste ni-ar face, ear ađi atâtă de mare rușine, că nu avem!...

Totă ca o dovadă despre însemnătatea meseriiloră putemă pomeni și faptulă, că mulți și mari bărbați de ai năstri iubitoră de némă, prețuindă după cuviință acésta bréslă și dorindă răsărirea ei câtă mai curéndă și crescerea ei câtă mai repede, au lăsată după sineși mari fondură de bană, din care să se ajutore tineră năstri dați la meseriă. Așa de pildă, *Consistoriulă Archidieceșană* din Sibiiă împarte din fondurile întemeiate de bărbați mari și lăstate lui în îngrijire, câte patru miă de florenă la ană, ca ajutore învățăceloră și

calfelorū de meserii (câte 30—50 fl. unuia), precum și măestrilor noi ce începū să lucreze pe séma lorū, (câte 100—200 florinī unuia); totū așa ajutoră „*Asociațiunea transilvană*“ și despărțemintele ei din deosebite locuri, și celelalte con-sistorie ale nōstre.

Și pentru-ce tōte acestea? Aū nu sunt acestea dovadă pipăită, că ómenii nostri luminați aū vėđutū însemnătatea meseriilor și aū simțitū trebuința lorū și de aceea și-aū dărunitū averi întregi pentru spriginirea lorū numai ca înainte să dee? Ear noi stăm încă totū cu mâunile în sinū și nu le îmbrățișămū!

Ne oprimū aici, pentru a nu prea obosi pe ascultători, și adunându odată tōte socotințele într'unū mănunchiū, aflămū că în asemenare cu vieța de plugăritū, *meseriașulū și ne-guțatorulū ducū o vieță mai ușoră, mai puținū istovitoare de puteri trupesci; mai curendū rėsplătitoare a muncii: mai lipsită de mari griți; că elū e în mai mare cinste ținutū de lume; că trăiesce unū traiū mai bunū; că își pōte cresce mai ușorū copiii în scōle, și că e fōrte ne-atėrnătorū dela mai mari, — ear ținendu-le tōte acestea în vedere, credemū că avemū totū dreptulū se scōtem la ivelă frumosulū și adevėratulū proverbū românū:*

„**Meseria e brățare de aurū!**“

Ear *neguțatoria* negreșitū nu mai puținū! Dar pe lângă asta de mai avem în vedere și mărirea némului, mărire puternicū spriginită prin trėpta acēsta: din totū sufletulū trebue să le strigāmū ómenilorū din poporulū nostru: *Îmbrățișați cu amėndoue mănile meseriile și neguțatoria!*

Multe s'ar puté încă vorbi și multe scrie asupra acestui lucru, dar noi suntem de bună credință, că și numai din puținele socotințe cari le-am atinsū pe scurtū și în fugă aci, se pōte cu óre-care limpeđime vedé, că greșită, fōrte greșită este ținuta nōstră față de meserii și neguțatoria, și că

astăzi fiă-care părinte bun, care doresce atât fericirea fiilor seși, cât și a nemului seși, ar trebui se crească din familia sa cel, puțin, un *meseriaș român!*

Noi ne-am bucura când am auzi și am pute spune, că din fiă-care comună românească este *un* tiner, la scolar și *doi* la meserii, seș *dece* la scolar și *douăzeci* la meserii și neguțatorie!

Dacă noi am prețui mai multă această cinstită brăslă și bun isvor de venit, de cum ați o facem, dacă mai dinadins ne-am strădui a ne cresce fiul pentru meserii și neguțatorie, — smulgerea poporului nostru din starea lui de sărăcie de ați, și înaintarea lui pe calea bune stări o am vedea cu ochii, și atunci am pute cu mai multă drept se ne lăudăm și noi, că înțelegem glasul vremilor înaintate de ați, că lucrăm cu toții la umplerea știrbiturei palatului nostru național, că facem și noi aceea ce face lumea, alergându se o ajungem întru cât vom fi rămas înapoi, ear după-ce vom fi ajuns-o, se ținem pas alături cu ea!

Am ajunge cu multă mai curându la întâia mare stație a drumului lung, ce avem încă de făcut,

la bună-stare.

Ear apoi de aci cu multă mai ușor ni-ar fi a ne urca repede pe scară în sus, spre cealaltă stație mare dela bunăstare:

la cultură!

Și n'ar mai pute atunci nimenea dice, că suntem nepricepători de aceea ce e folositor și ce nu, și că suntem popor rămas înapoi...

Și se dea Dumnezeu, ca nu multă vreme se mai trecă până se nu se mai potă dice așa ceva despre noi. Ear la acesta vom pute ajunge numai dacă înșine ne vom strădui din toate puterile a ne înălța în toate privințele! *I. Moța.*

DATE ISTORICE PRIVITÓRE LA FAMILIILE NOBILE ROMÂNE.

Culese de **Ioanú** cav. de **Pușcariú**.

Publicate sub auspiciile Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului român.

Partea II. Sibiiú, tipariulú tipografieí archidiececane, 1895.

În Nr. 1. a. c. amú anunțatú publiculú nostru cetitoriú aparițiunea acesteí scrieri, cea mai însemnată din cele publicate cu concursulú Asociațiunei; și astăđi venimú a da unú prospectú alú acesteí lucrări, ce ni se presentă în partea II, și ne pune în vedere și publicarea părții III., și cu acésta și încheierea operei, a cărei compunere, înavuțire, ordinare și publicare a reclamatú încordată lucrare de đeci de aní.

La anulú 1892. dlú 'I. cav. de Pușcariú a publicatú totú sub auspiciile Asociațiunei prima parte a acestuí opú însemnatú. În precuvéntarea părții acesteia autorulú scria:

„Între cele mai însemnate fontâni auxiliare, de cari se folosecse istoria, se numără și datele genealogice și heraldice. Poeții epici ai clasicității deducú originea națiunei lorú tocmai dela đeií olimpici; — și familiile patriciilorú romaní aú ținutú aprópe unú milleniú evidentă de originea lorú dela triburile primitive ale Lucerilorú, Ramnilorú, Titiilorú etc. — până când, căđênd vechiulú imperiú romanú, tradițiunile patriciale se transportară și la optimații imperiulú occidentale alú lui Carolú celú mare. Încă Tacit scrie despre Germaní: *Reges ex nobilitate sumunt.* — Cu espedițiunile cruciate apoi începe și heraldica modernă.

În Ungaria, carea în acéstă privință apucase de timpuriú pe calapodulú staturilorú catolice din occidentú, legăturile de activitate și privilegiile nobilimei de nascere față de celelalte clase ale conlocuitorilorú, apoi forurile productionali, ce amenințau cu sabia lui Damocle asupra atărurú prerogative, decă nu se puteau pe deplinú dovedi, — constringeau pe privilegiații și cu deosebire pe nobilime din timpú în timpú, a-și renoi documentele de posesiune și de succesiune, și prin

aceea a-și conserva deducțiunile genealogice — putem dice — mai rigurosă ca în oricare asemenea stată.

De aceea și literatura genealogică și heraldică în Ungaria e una dintre cele mai bogate, și arhivele atât publice, cât și ale particularilor sunt dintre cele mai avute în această materie“....

„Luându acum în vedere, că în Ungaria populațiunea cea mai numărösă după maghiarii o facă românii, aceștia încă au trebuit să ia parte esențială la evenimentele patriei.

Ei — după cum arată istoria și precum se vede și din cuprinsul acestui opă — sub conducerea fruntașilor săi au apărut patria cu credință alături cu maghiarii și cu ceilalți conlocuitori, prin urmare au trebuit să se împărtășescă și de beneficiile țerei, ce constau mai cu seamă în donațiuni de moși și în prerogative nobilitare“.

„De ce vom constata așa dară un număr mai respectabil de nobili români, pe atât vom dovedi mai eclatante și meritele națiunei române pentru patria comună“...

Dlă autoră, precum am amintit, și-a propusă a împărți opulă seă, despre carele dicea, că „pote se ia o estensiune considerabilă“, în trei părți principale. Partea primă, publicată la anulă 1892, cuprinde materialulă crudă în ordine topografică, subîmpărțită fiindă în: *a*) conscripțiunile dela anulă 1862; *b*) extractele din diferite colecțiuni și *c*) suplimentele.

Partea II — așa ne promite autorulă în prefața părții prime, va avé a conține arangiarea întregulă materială în ordine alfabetică cu suplimentele de lipsă, analogă opulă lui Kőváry L. și Nagy Iván. — În fine partea III, va cuprinde publicarea cronologică a diplomeloră și altoră documente privitoare în specială la familiile nobile de origine română, pe câte sunt până acuma descoperite și se vor mai puté aduna de aici înainte.

Promisiunea, ce o-a dată dlă autoră în prefața părții prime, a împlinit-o cu scumpătate; căci în zilele acestea a

eșită de sub tiparū deja partea a doua, și sperămū că nu va trece multū, până când va vedé lumina și partea III.

„*Quos dii odisse — lexica scribant*“, cuvintele acestea staū în fruntea precuvântărei părții acesteia; căci pe cândū autorulū sē simte în plăcuta poziție de a presenta publiculū spre binevoitoare apreciere partea acēsta II. a opulū seū, nu pōte a nu face aici reflecșiunea: că nu e lucru ușorū a aranja pentru prima dată în ordine alfabetică aprōpe 5000 de nume proprie de familii nobile române, de predicatele și de alte atribute ale lorū. La atare muncă trebuie timpū multū și paciență mare.

Numele acestea au trebuitū scrise și înșirate atâtū după ortografiile mai vechi, cât și după cele ce aū urmatū în actele posterioare; aū trebuitū așezate în rândulū alfabeticū în deosebī și localitățile, dela cari se deducū predicatele; pentru că multe familii, părăsindu-și numele originalū, astăđi figuréză numai cu numele predicatului. Fiind însă că într'una și aceeași localitate s'aū așezatū familii de diferite naționalități, cari și-aū luatū același predicatū: urméză, că naționalitatea originală a unei familii de același predicatū se pōte distinge de alta numai prin alte atribute istorice, d. e. la romāni expresiunile din diplomele lorū: *dilectus et fidelis noster Olachus, presbiter Valachus etc.* și în legătură cu deducțiunile genealogice, prin împregiurarea, că familia și astăđi se mai ține de naționalitatea română“.

Partea acēsta II. este aprōpe îndoitū mai bogată decât partea primă, de óre-ce conține 416 pagine formatū 4° mare și cuprinde, precum amū đisū, în ordine alfabetică aprōpe 5000 nume proprii de familii nobile române, cu predicatele și alte atribute ale lorū.

Pe pagina VI. din prefață se înșiră numele acelorū 53 regi ai Ungariei, ale cărorū nume figuréză pe diplome, apoi urméză pe pagina VIII. 19 principī indigeni ai Ardealului, începēndū cu Ioanū Zápolya și finindū cu Michail

Apafi II. Celelalte autorităţi, cari au estradatū diplome sēu alte acte publice despre donaţiuni şi nobilitări la familiile române, precum Voivođi, Vice-Voivođi, Bani, Comiţi, Căpitani supremi sēu Castelani etc., ocurēndū mai sporadic, sunt indicate la locurile citate în ordine alfabetică. În multe locuri autorulū cērcă a lămurī după putinţa înţelesulū diferitelorū nomenclaturī ori face apoi constatări istorice de mare valóre, pentru de a puté areta însemnătatea diferitelorū institutiuni. Astfelū d. e. esplică cuvēntulū „boierī“, şi hasāndu-se pe datele lui S. Manguica, face amintire de douē emigraţiuni ale romānilorū din Maramurēş în Moldova, una în anulū 1277 sub Dragoş, fiulū lui Bogdanū I, şi alta la anulū 1359 sub Bogdanū II. voivoda de Maramurēş. Autorulū se ocupă mai departe cu istoriculū Făgăraşulū, face amintire de Gelu, ducele vlachilorū, vorbesce despre familia lui Ioanū Huniade, face o schiţă cronologică a ierarchilorū romāni, vorbesce la pag. 233 despre familia Mailath şi înşiră şi familiile acelea, cari au fostū nobilitate în timpurile mai noue, atât în părţile nōstre, cât şi în Bucovina.

Din acēstă scurtă dare de sēmă se pōte orienta publiculū despre necontestabila valóre a acestui opū şi despre greutăţile, ce a avutū a întimpina autorulū, sacrificāndū decenii de muncă neobosită. Ū poftimū din inimă, ca aflāndū spriginulū doritū în mai mare măsură, decum ne spune că l'a aflatū până acum, sē pōtă completa şi termina valorōsa sa lucrare, şi repeţimū şi noi rugarea ce o face dlū autorū cătră corporaţiunile nōstre, îndeosebi şi cătră singuraticele familii nobile române, a aduna şi a trāmite la Asociaţiune datele, ce mai lipsescū şi eventualele rectificări de lipsă la cele deja tipărite, ca sē se pōtă procede cât mai îngrabă la edarea supplementelorū.

Este de unū interesū generalū alū poporului nostru, a avé cât mai curēndū acestū însemnatū isvorū aucsiliarū alū istoriei sale; dlū autorū a făcutū sciinţei istorice unū ser-

viciu de mare valóre, și Asociațiunea transilvană, sprijinindă publicarea acestorü colecțiunii de documente istorice, a împlinită o sacră datorință.

DIN SCÓLA VIETIÎ.

(Aforisme alese și traduse de Jeronimü G. Barițiü.)

A vorbí despre principiile lorü e în cele mai multe casuri însușirea acelorä, carí tocmai se află stăpâniți numai de temperamentulü lorü.

K. Gutzkow.

*

Scrisorile nóstre sunt inamicii nostri cei mai periculoși.

*

Goethe.

O scrisóre, căreia nu i s'a datü răspunsü, e o salutare fără resalutare.

Ales. Jung.

*

Acea purtare, care de obiceiü în societate e considerată de plăcută, constă din curtenia și falsitate.

Pope.

*

Celü-ce înaintea altora vorbesce prea multü singurü, fără a măgulí pe ascultători, provócă resens.

Goethe.

*

Celü-ce trăiesce în lume nu se póte nici odată dispensa nepedepsitü de formele și obiceiurile eí.

Heribert Rau.

*

Acela, pe care societatea cetățénă nu-lü recunósce de egalü, crede în urmă, că nici elü nu-í datoresce eí cu nimicü.

Rötscher.

*

Unü semidoctü e unü palavragiü fără milă, fiindcă ne avënd elü cunoscință, că nu scie nimicü, cutéză a-și espune tóte ideile sale și plictisesc pe ascultătorii sėi cu o părere atâtü de favorabilă despre sine, ca și când cine scie ce minunățií arü vorbí.

*

Nu nesciința fți dá aparența de ignorantü, ci numai modulü cum te încercí a-ți coperi nesciința. Tací! — Póte că totuși vre unulü va crede, că înțelegi lucrulü, despre care se vorbesce.

*

Gutzkow.

Caracterul e voință perfectă cultivată.

Novalis.

*

Adevăratei culturii i e permisă a examina totu; ei îi e totu curatu. Ea nici nu se pote închipui fără acelu grandiosu liberalismu, care concede chiar pentru lucrurile încă de totu problematice unu câmpu largu de cercetare și nu judecă până ce nu e totu finalizatu.

Ales. Jung.

*

A trăi fără principii seú în cătușele unoru principii perniciose e o existență în acelasi grad de miserabilă. Aceea e o plutire sceptică între a fi și a nu fi, și acesta o constantă oftare a sufletulu după libertate, — pentru că principiile false tiranizează sufletulu creatu pentru libertate mai multu, ca tiranii sufletulu corpulu.

*

Ch. Schubart.

Ómenii n'au unu caracteru comunu, însu sunt legi comune pentru formarea caracterulu.

John Stuart Mill.

*

Dacă ești oratoru seú nu, se va arăta, când ți se va contradice.

Gutzkow.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*

Celú-ce nu scie se tacă, nu scie nici se vorbescă.

*

Proverbial.

Pe pomulu tăcerei atárnă fructulu seú, — pacea.

Arab.

*

Hieron a ăisú: celú ce difulgă unu secretu, face reú celuí căruia ilú împărtășesce, pentru că urmú pe celú ce a auditu ceea ce nu ne convine, totu atât de multu, ca și pe divulgătoru.

*

Plutarch.

Memoria unuí palavragiú e inamiculu seú celú mai periculosu.

*

Esprits des Esprits.

Avem adesea secrete, pe care arú trebui se le destăinuimú numai, când suntem prea siguri de stima aceluia, căruia avem curagiulu a i le încredința.

Esprit des Esprits.

*

Ómenii tineri divulgă totu din vioiciune de temperamentu, cei bătrâni din slăbiciune și mai toți ómenii din mănăcărime de a vorbi.

*

Lingușirea e însoțitorea unuí norocu mare.

*

Velleius Paterculius.

Nu arare-orî s'ê înt'emplă, ca cineva s'ê apară și s'ê fiă considerat' de un' om' cu temperament' rece, care apoi la ocaziuni estra-ordinare uimesce pe toți prin esplosiunile cele mai violente ale pasiunei. Acela e adev'ratul' om' simțitor', la care primele impresiuni nu sunt puternice, dar oper'ază târ'ziu, p'etrund' ad'nc' în interior' și în linisce cresc' prin forța lor' propriă. A reagea în totdeuna e caracteristică slăbiciunei, acel' *crescendo* intern' al' senzațiunilor' e particularitatea naturelor' energice.

*

Schlegel.

Încă n'a picat' nici un' savant' din cer', și nici un' bărbat' n'a ajuns' mare fără strădanie de fer'. *W. H. Riehl.*

*

E lesne a fi energic' celui care e unilateral'.

*

B. Auerbach.

Esistă un' curagi' pentru cap, ca și pentru inimă, și lipsa de geni' une-orî nu e altceva, decât lipsa de curagi'. A av' încredere în sine însemn'ază a-și îndoi puterile. *Bellgren.*

*

S'a dovedit' în mod necontestabil', că dintre doi ómen' anumiți, dintre care unul' întrece pe celalalt' întreit' în talent' și cultură spirituală, a rămas' totdeuna acela superior', care își încercase mai mult' puterile sale în vieța activă.

*

L. Schubart.

Starea cea mai miserabilă e a nu put' voi nimic. Vină-ți în simțiri, și tu vei fi tot' ce ai fost'. *Goethe.*

*

Arma cea mai ascuțită a omului e voința sa. * * *

*

Ómen' prudent' totdeuna își fac un' merit' din faptele lor', chiar și când numai lipsa i-a silit' la ele. *Machiavelli.*

*

D'că nu producem' nimic, atunci tot' ce am înv'etat' stă ca și mort' în noi, nu ca o sem'ță viă în pământ', care r' sare și produce fructe bogate. *Rudolf Agricola.*

*

Adev'rata energie a lucrărei depinde cu totul' dela moralitatea lucrătorului. *Charles Perin.*

*

Când lucrăm fug de noi cei mai mari trei contrari ai noștri :
viciul, miseria și uritul. *Voltaire.*

*

Omul p^ote fi binevoitor și drept față cu un altul, nici odată însă nu e acesta o clasă socială în c^{er}tă și luptă cu alta.

Rudolf Gneist.

*

A imita s^{eu} a acusa e caracterul mulțimei.

*

Franz Grillparzer.

Cu nici un c^uv^{en}t^u nu s'a făcut mai mult^u ab^us^u, ca cu cel^u de *popor^u*. Fiă-care a înțeles sub el^u aceea ce tocmai i se potrivea lui mai bine, de obicei o grămadă ore-care de indiviđi, pe care i-a succ^{es}u a-ⁱ câștiga pentru părerea sa.

*

Principele *Bismarck.*

Popórele nu reflect^{ez}ă mult^u, ele simt^u numai în mare și puternic^u și se inspiră apoi dela moment^u. *Leopold Ranke.*

*

Massa ómenilor nu devine p^oliticesce capabilă prin simpla enunțare a legei, că e p^oliticesce maiorenă, ci prin întinderea cult^urei spirituale, și mai mult^u încă a caracterului.

Heinrich v. Sybel.

*

Prin deosebiri lor^u naționale popórele se întregesc în tocmai așa ca și ómenii singuratici. O egalitate perfectă ar fi mórtea lor^u.

Deutsche Vierteljahrsschrift.

*

Prin o lucrare particulară se legitim^{ez}ă o națiune ca națiune ; prin opurⁱ ale activității spirituale, care se ridică la însemnătate istorică a lum^ei, se manifest^{ez}ă un^u popor^u cu mare putere culturală între popóre.

H. W. Riehl.

*

Pentru traiul^u lung^u al^u un^ui popor^u nu există un^u mai bun^u mijloc^u de promovare, decât^u sentimentul^u prezentului, a fi responsabil^u pentru viitor^u.

Wilhelm Roscher.

*

Meritul^u adev^{er}at^u e căutat^u numai în timpurⁱ grele ; în timpurⁱ normale din contră nu sunt favorisați bărbații de merite, ci cei care se pot^u răd^uima pe avuția s^{eu} conecsiunii familiare. A fost^u și va fi totdeuna așa, ca în timp^u de pace bărbații mari și rari s^e fiă negleși în republice.

Machiavelli.

*

Mulțimea stim^{ez}ă numai reflexul^u meritului.

Goethe.

*

A se opune desprețului mulțimei e o virtute rară, însă mai rară aceea: a fi destul de tare a nu i-o areta.

*

Puternicii ȃilei cad ușor în tragica greșelă a nu auđi nici unde părere opozițională publică, ci în totu locul numai voci éráși și éráși látrátore de partidú.

H. W. Riehl.

*

Cel-ce nu respectézá nici o lege, e totu atátu de puternicú ca și celú ce nu are nici o lege.

G. E. Lessing.

*

Pe Dumneđu! acela nu scie ce păcátuesce, care voesce se facă din statú o scólă de morală. În totdeauna a prefăcutú aceea pe unú statú infernú, cá omulú a voitú se-lú facă a fi ceriulú seú.

Friedrich Hölderlin.

*

Ce însemnézá a fi liberú? A pune puteri în eculibru. Esistă unú despotism democraticú, ca și unú despotism monarchic. Evoluțiunea nu e permis a o împiedeca, dér ea trebuie se aibă bariere. Nu esistă decí nici libertate, precum nu este rațiune și o morală absolută.

Georg Forster.

*

În tóte negoțiările politice *do ut des* e unú lucru, care stă în dos, cu tóte cá din bună cuviință la începutú nu se vorbesce despre aceea.

Principele Bismarck.

*

A governa după a mea părere însemná: a conduce spiritele, nu însemnézá a se susțiué cum numai e cu putință în sfera de guvernamentú. Eú nu pretindú — pentru cá acésta ar fi prea peste măsură, — ca unú guvernú se fiă în stare a ținé în tótă buna vreme cuezătorulú sború alú geniulú. Mai îndreptățită ar fi pretensiunea moderată, ca elú se scie a merge pe calea liniștită și sigură a talentulú și a experienței.

Principele Bismarck.

*

Pentru cá ómenii aú convenitú unanimú, cá înșelarea deapropelú e o faptă infamă, și-aú datú silință se afe o espresiune, care îmblândesce lucrulú, și de aceea aú alesú cuvântulú „politică“. Eú înțelegú sub politică a fi silitú se înșeli pe ceilaltí.

Konrad de Bolanden.

*

Pentru a fi fericiți, trebuie se ne mai lipsescă totdeauna încă ceva din fericirea nóstră.

Helvetius.

DIN CRONICA LUNARĂ.

Parastasă pentru Archiducele Albrecht. La 18 Februarie (2 Martie) a. c. 11 ore a. m. s'a sărbătorit din partea I. P. S. arhiepiscopului și metropolitului *Mironu Romanul*, cu asistență cuvenită, în biserica parochială din Sibiu-Cetate parastasă solemnă pentru răposatul archiduce *Albrecht*, asistând toate autoritățile civile și militare din Sibiu. Cântările funebrele le-a executat Reuniunea română de cântări de aici.

Frecvența la universitatea din Cernăuți în semestrul I. 1894/5 a fostă preste totu de 370 studenți, ordinari și extraordinari, și anume: *facultatea teologică* 57, *juridică* 264, *filosofică* 41, *farmaceutică* 8.

Fundațiune pentru Asociațiunea transilvană. „Dreptatea“ aduce scirea, că dl. *G. Filip*, avocat în Tășnad (Selagiu), răposat de curând, a testat Asociațiunea transilvană 20,000 fl. A se vedea mai sus.

➤ *Prelegeri publice în Sibiu.* În folosul școlii elementare de fete, susținute de Reuniunea femeilor române din Sibiu, s'au pus la cale și în anul acesta prelegeri publice. Prelegerile se țină Duminică de la orele 4 $\frac{1}{2}$ d. a. în casa română din Sibiu.

Până acuma s'au ținut 6 prelegeri. Șirul în anul acesta l'a deschis profesorul de la școala civilă de fete a Asociațiunii transilvane dl. *Ioan Popovici* cu o temă de totu actuală: *Japoniezii și Chinezii*. A urmat apoi funcționarul de bancă domnul *Dominic Rațiu* cu tema „Desvoltarea bancelor de bani“ până la începutul acestui secol.

Prelegerea a treia o a ținut directorul de la școala civilă de fete dl. *Vasiliu Bologa* cu tema „Despre balladă și romanță“.

A patra o a ținut profesorul seminarial dl. *Vasiliu Saftu* cu tema „despre pessimism“.

Prelegerea a cincea o a ținut asesorul consistorial dnul *Mateiu Voileanu*, trecând cu publicul ascultătorii în Africa, și arătând istoria statului Congo, și organizarea lui după ce a parcurs H. M. Stanley riul Congo până unde se varsă el în mare.

A șasea o a ținut profesorul seminarial Dr. *Petru Spanu*, vorbind despre „Pomul de Crăciun“ în desvoltarea lui istorică, și despre unele obiceiuri ale Românilor legate de anumite pomi, d. e. la nunte și la pomene.

Prelegerile au fost ascultate de un public numeros, în preponderanță de dăminele și domnișorele noastre.

Se voru mai ține încă până se va incheia ciclul de 12.

Asupra lor vom reveni.

Spre scopuri de binefacere a votat „Patria“ din Blaj în adunarea sa generală dela 7/19 Februarie c. suma de 1295 fl., și anume: Ven. consistoriul din locu i-a pus la dispoziție 500 fl.; despărțământului XI. al Asociațiunei 300 fl.; scôlei de fete de acolo 200 fl.; asilului de copii 100 fl.; fondului studenților bolnavi 40 fl. etc.

Limba română în oficiu. La corespondința română din partea consistoriului eparchial din Caransebeș, oficiul comitatensu al Timișului l'a recercat pre acela, a corespunde în limba oficială a țerei. Consistoriul, cu provocare la lege, a răspuns totu românesc. Atunci inspectorul de scôle al comitatului, „zelosul“ Carolu *Sebesztha*, a propus, și comitetul comitatensu a priimitu a face arătare la ministrul de culte asupra Episcopului pentru „nesupunere“, cu rogarea, ca se lă constringă a se folosi de limba oficială a țerei. — Dar legea?

Secretarū de statū în ministerul r. u. de culte și instrucțiune publică, precum se scie, este numit academicianul Michailu *Zsilinski*, care din incidentul aniversărei lui Stefanu Szechenyi a descris viața și a ilustrat meritele acestui bărbat pentru regenerarea poporului maghiar. Szechenyi condiționează egemonia poporului maghiar în Ungaria de *superioritatea lui spirituală* preste celelalte popore conlocuitoare, și stăruiesce, a se respecta cu scumpătate limba și naționalitatea acelora. Remâne acum, ca noulu secretarū de statū se dovedescă *in faptă*, că principiile lui Szechenyi le scie pune și în praxă, nu numai a le lăuda în teoriă.

O statistică despre industriarū și comercianțū români prepară dl redactor al „Foi poporului“ Ioan Costinū, și publică prin foile noastre o rogare cătră preoți și învățători, a-î da mână de ajutoriū la culegerea datelor de lipsă. Folositoare întreprindere se recomandă tuturor celor competenți.

„*Convorbirile literare*“ cu prima Ianuariu a. c. au intrat în anul lor 29, și nu mai apar de atunci încôce sub redacțiunea dlui Iacob Negruzzi, ci sub direcția unui comitet de redacțiune: P. Antonescu, I. At. Brătescu, Voinescu, M. Dragomirescu, D. Evelceanu, Ioan S. Floru, P. Penegulescu, C. Radulescu Motru, I.

A. Radulescu și Francisc Robin. In numărul 1. dlă Iacob Negruzzi în cuvinte căldurose își ia adio dela publicul său. Credem însă cu dreptă cuvânt, că încă n'a sosită timpul, ca D.-Sa să se retragă cu totul dela redacțiunea acestei valorose Reviste științifice și literare; și astfel și în forma cea nouă dorimă acestei stimate foi viată îndelungată și roditoare.

Ȋiară umoristică ilustrată. Lângă distinsa noastră revistă ilustrată „*Vatra*“ de sub redacțiunea dlui Ioană *Slavică*, ese acuma și ună Ȋiară omoristică ilustrată, directoră dlă Antonă *Bacalbasa*. Acela ese de doue oră pe lună și costă pentru abonenții revistei „*Vatra*“ 3 lei sêu 1 fl. 50 cr. pe ană, ear pentru nemembri se vinde cu numărulă à 20 bană.

Regulamentă pentru administrarea fundațiunei universitare Carolă I. Precum sê scie, acestă fundațiune s'a creată întru amințirea sêrbărei de 25 ană de domnie a regelui Carolă I., și scopulă ei este: înființarea și întreținerea unei bibliotecă pentru studenții universităței, ajutorarea studenților la lucrările loră speciale și acordarea de subvențiunei la studenți lipsiți de mijloce. „*Monitoriulă oficială*“ publică decretulă regală din 3 Februară a. c., prin care se aprobă regulamentulă pentru administrarea acestei fundațiuni, recunoscute de persônă juridică. După regulamentulă acesta din ajutoarele votate o parte are a se da studenților din Bucuresci, ear alta celoră din Iași, și bugetulă anuală a se substerne M. Sale regelui spre aprobare.

„*Ardeleană*“, institută de credită și economă în Orăștia, a publicată în Ȋilele acestea raportulă sêu anuală și încheierea compturiloră pe ală IX-lea ană de gestiune 1894. După acestă raportă profitulă curată ală bancei a fostă de 20,139 fl. 32 cr. — ear spre scopuri filantropice și culturale s'a dată o sumă de 908 fl. 54 cr., și anume: casinei române locale 200 fl.; fondului pp. gr. or. și gr. cat. câte 100 fl.; Asociațiunei 201 fl.; casinei ajutoriă 107 fl. 54 cr., pentru cei arși din Vinerea și Beriiă câte 50 fl., pentru scôlele or. din Jibotă, Sebeșelă, Balomiră și Romosă câte 25 fl.

Sodală români din Orăștia, la inițiativa zelosului măiestru tēmplară Georgiă *Brașoveanu*, aă discutată într'o seriă de întruniri ideea înființarei unei „*Reuniuni de sodali*“. Le dorimă succesă bună și bărbătescă imitare din tôte părțile, spre a se plină o lacună greă simțită în organismulă și viată poporului nostru!

BIBLIOGRAFIĂ.

Vięta sântilorü. Dlü vicarü din Maramureşü *Titu Budu* publică invitări de prenumeraţiune la scrierea sa „*Vięta sântilorü*“, ce se va eda cu începere dela Septembrie şi se va termina în Decembre a. c. în trei tomuri, tote la olaltă cu preţulü de 4 fl. 50 cr., tomulü singurü cu 1 fl. 50 cr. Preţulü se solvesce la urmă. Cöle de abonamentü sunt la dispoziţie şi la redacţiunea „*Transilvaniei*“.

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 86—1895.

Procesü verbalü

din şedinţa comitetulü Asociaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporulü românü, ținutä în Sibiiü la 21 Februarii 1895 n.

Preşedinte: Dr. Ilarionü Puşcariü, vice-preşedinte.
Membrii presentü: Ioanü Hannia, Ioşifü Sterca Şuluţiü, Zacharia Boiu, Partenie Cosma, Dr. Corneliü Diaconovich şi Onoriü Tilea.

Secretariü: Dr. V. Bologna.

Nr. 35/10, 57 şi 83. Direcţiunea scölei civile de fete a Asociaţiunei, cu provocare la hârtia acestü comitetü din 3 Ianuariü 1895. Nr. 10, înaintézä protococele conferenţei corpulü didacticü din 25 Ianuariü şi 20 Februarii anulü curentü, dimpreună cu cererea domnişorei Elena Petraşcu, directöra internatului, pentru ca se se apröbe fu postulü de guvernantä pentru limba francesä domnişöra Jeanne Ravon, în care privinţä s'a cerutü päreera corpulü didacticü cu datulü amintitü.

— Protococele conferenţei servescü spre scire cu aprobare: cererea domnişorei Elena Petraşcu, directöra internatului, pentru numirea d-şörei Jeanne Ravon în postulü de guvernantä pentru limba francesä, se pune ad acta, după-ce respectiva guvernantä, silitä ulteriorü de împregiurări familiare, s'a re'torsü în patriä.

Nr. 36/56. Direcţiunea scölei de fete a Asociaţiunei, cu datulü 6 Februarii 1895. Nr. 12. înaintézä hârtia d-şörei Maria Romanü, instructörä pentru lucru de mänä în cursulü complementarü, dto 4 Februarii curentü, prin care cere, din cause familiare, se fiä provędütä cu tötä întreţinerea în internatulü scölei nöstre începëndü cu 1 Martii anulü curentü, ca se-şi pötä continua cursulü până la finea anulü scolarü 1894/5, la din conträ e silitä se pärsescä postulü cu finea lui Februarii curentü.

— Cererea se încuviințează; priimindă însă totă întreținerea în internat, d-șora Maria Romanu, pe lângă agendele de instruc-tură pentru lucrul de mână în cursul complementar, în orele libere va avea să suplinească funcția unei a doua guvernante.

Nr. 37/63. Domnul Zacharia Boiu, prim-secretariul Asocia-țiunei, cu datul 20 Ianuarie 1895. prezintă contul speselor în suma totală de 462 fl. 87 cr. cu edarea numărului festiv — iubilaru alu „Transilvaniei“ din incidentul, că la finea anului 1894 s'au plinitu 25 ani dela prima eșire a acestui organu de publici-tate alu Asociațiunei. Unu esemplaru din numărul festivu trans-pune pentru biblioteca Asociațiunei.

— Suma de 462 fl. 87 cr. se asemnează la cassa spre solvire, ear numărul festivu se depune în bibliotecă.

Nr. 38/73. Diu Nicolae Garoiu, directorul despărțementu-lu alu II-lea (Branu), cu datul 10 Februarie anul curentu, respundendu la recercarea din 3 Ianuarie anul curentu Nr. 460/1894, arata, că suma de 64 fl. 56 cr., reținută pentru tre-buintele despărțementu, fără a se indica scopul în bugetul anului 1895, s'a adausu la fondul, ce se administrează din partea subcomitetulu și care de presentu face 235 fl. 25 cr. cu menirea de a se împarti premii și ajutore învțăceloru de industria din acelu despărțementu ș. a.

— Raportul servece spre scire, se recerca însă direcțiunea se compuna bugetul despărțementu pro 1895, introducend în acela și premiile seu ajutorele, ce intenționează a distribui din mijlocele sale în decursul anului 1895, apoi în sensul §§-loru 17, 18, 20 și 27 din Regulamentu, se-lu înainteze aici spre definitivă aprobare, dimpreună cu restul, ce va resulta după compunerea bugetulu din suma de 235 fl. 25 cr., ce se administrează la cassa despărțementu.

Nr. 39. Secretariulu II-lea prezintă consemnarea membri-loru Asociațiunei, compusa de nou după despărțemintele Asociați-unei, pro 1895, dreptu esecutare a conclusulu adunarei generale 1894. Nr. prot. 10, lit. d).

— Spre scire, avend a se tipari în broșura separată și a se publica ca suplementu la foia Asociațiunei.

Nr. 40. Verificarea acestui procesu verbalu

— Se încredințează domniloru: I Hannia, I. St. Șuluțiu și O. Tilea.

Ședința se închee.

D. u. s.

Dr. Ilarionu Pușcariu m. p.,

v.-președinte.

Dr. Vasile Bologa m. p.,

secretariu II.

Verificatu. Sibiu 25 Februarie 1895 n.

I. St. Șuluțiu m. p.

I. Hannia m. p.

O. Tilea m. p.

Nr. 25—1895.

CONCURSŪ.

Devenindŭ vacante *doue* ajutŭre à 25 fl. la anŭ pentru invĕțăcei meseriași români din Transilvania, din subvențiunea, ce priimesce Asociațiunea spre acelu scopŭ dela societatea „Transilvania“ din Bucuresci, — se escrie concursŭ pentru conferirea acelorŭ ajutŭre cu începutulŭ anului 1895.

Invĕțăceii meseriași, cari dorescŭ a reflecta la vre-unulŭ dintre aceste ajutŭre, aŭ se înainteze pe lângă cerere următŭrele documente:

a) atestatŭ de botezŭ în originalŭ seŭ în copii legalisatã;

b) testimoniŭ scolasticŭ celŭ puținŭ de 4 clase elementare;

c) atestatŭ, cã se aflã deja lucrândŭ la vre-unŭ mãiestru seŭ corporațiune și cu ce succesŭ;

d) contractŭ, în originalŭ seŭ copii legalisatã, încheiatŭ cu mãiestru conform §. 61. alŭ legii industriale. (Art. leg. XVII 1884);

e) atestatŭ de moralitate dela autoritatea localã competentã și

f) adeverințã dela părinți seŭ tutori, cã sunt decisi a-i lãsa la invĕțaturã, până se vorŭ perfecționa pe deplinŭ.

Cererile instruite cu aceste documente, se se înainteze la subsemnatulŭ comitetŭ până în 20 Martiŭ 1895 st. n.

Cererile întrate mai târziu nu se vorŭ considera.

Sibiiŭ, din ședința Comitetului Asociațiunei transilvane, ținutã la 7 Februariŭ 1895 n.

Dr. Ilarionŭ Pușcariŭ m. p.,
vice-președinte

Dr. Vasile Bologa m. p.,
secretariŭ II.

Rectificare și completare. În seria membrilorŭ fundatori ai Asociațiunei din Nr. 2 a. c. din erŭre s'aŭ omisŭ d. d. Andreiŭ Mocsonyi de Foen și Savu Lobonțiu; ear în loculŭ numelui Vasiliŭ Viciŭ este a se ceti Vasiliŭ Suciŭ, preotŭ greco-catolicŭ în Cãpușulŭ de Cãmpie.